

pria obligatio in conscientia immediate nascitur ex lege divina et naturali obligante ad reddenda vota, ut supra dictum est; sed, posito voto jejunandi, vel dandi eleemosynam supererogationis, non obligat lex naturalis temperantiae, vel misericordiae ad jejunandum, vel faciendam eleemosynam; sed obligat tantum lex illa: *Redde Domino vota tua*; ergo solum contra illam peccatur; ergo sola malitia contra religionem ibi invenitur. Probatur utraque consequentia, quia nullum est peccatum, nisi quod alicui legi repugnat, nec habere potest malitiam, nisi legi contrariam. Et quamvis sufficiat interdum lex positiva, ibi etiam non intervenit, quia (ut dicebam) votum non est lex, et ibi nullus actus intervenit qui possit inducere legem positivam; et ex responsione ad argumenta hoc evidentius constabit. Intelligenda autem est assertio ex vi solius necessitatis, quam votum imponit; nam, si cum voto conjungitur promissio ad hominem, et si fit materia ejus, duplicitate peccatur unica transgressione; quia secunda promissio inducit obligationem diversae rationis, quae simul violatur. Sed haec est accidentaria ad rationem voti ut sic, sicut in superioribus explicatum est.

12. *Fit satis ad rationes oppositas.*—Ad primum respondeo, difficultatem esse communem de omni actu, qui de se est unius virtutis, et deest illi circumstantia necessaria ex alia virtute extrinseca, et non ex propria, an retineat aliquam honestatem, non obstante malitia aliunde proveniente, quae in 1. 2 ex professo tractanda est. Nunc breviter dico posse nos loqui, vel de actu exteriori jejunii, vel de interiori voluntate. Quoad primum, dico jejunium illud, vel petitionem debiti, posse esse actum temperantiae, vel castitatis, et retinere in se honestatem objectivam harum virtutum. Patet, quia potest in quolibet illorum servari medium talis virtutis cum omnibus circumstantiis requisitis ad medicitatem et honestatem ejus. Neque repugnat cum illa voluntate conjungi malitiam formalis et moralem ex ratione extrinseca, ut ex fine pravo extrinseco operantis, vel in praesenti ex obligatione voti. Loquendo autem de interna voluntate, fateor vix posse committi illud peccatum contra votum sine aliquo excessu in alio motivo operandi, quia nemo transgreditur votum propter transgressionem ipsam; perversissima enim esset talis voluntas; dicitur ergo alio motivo, quod profecto non erit honestum; nam illud non induceret

ad executionem adeo imprudentem et pavam; semper ergo est aliquod motivum, vel malum, vel saltem non bonum moraliter, ut aliquis delectationis vel commodi humani. Ex hac igitur parte fateor regulariter admiseri aliam malitiam. Dico tamen illam et esse per accidens respectu talis materiae, ex sola libertate, et fine operantis, et non necessario esse in suo genere mortalem; sufficit enim venialis excessus in appetendo objecto indiferente, vel leviter malo, ut homo sua libertate graviter exceedat, rumpendo votum propter illam causam levem; et ita tunc tota gravitas mortalis sumitur ex effectu transgressionis voti.

13. *Non potest quis per votum sibi impone nisi obligationem religionis.*—Ad secundum respondent aliqui, duplicitate posse hominem vovere jejunium: primo, ex simplici intentione vovendi, et consecrandi Deo jejunium, et tunc procedere omnia dicta. Secundo, ex speciali intentione reddendi sibi necessariam et debitam non tantum rectitudinem religionis, sed etiam temperantiae et jejunii, et tunc verum esse duplum esse in fractione jejunii malitiam gravem, aliam contra religionem, aliam contra temperantiam, et hoc concludi argumento facto. Sed non est necessaria distinctio, nec veram doctrinam continet quoad posterius membrum. Nam, licet homo maxime velit sibi imponere per votum aliam obligationem quam religionis, non potest. Ratio est supra tacta; quia homo non potest sibi legem imponere, quae ex potestate jurisdictionis procedat, ut per se notum est, et ideo ex hac parte non potest sibi imponere obligationem, et quasi preceptum obligans in unaquaque materia secundum exigentiam ejus, sed hoc pertinet ad potestatem superioris. Unde nec unus homo potest hoc genus obligationis alteri imponere, nisi jurisdictionem in illum habeat, etiamsi aliunde possit illi praecipere ex promissione aliqua humana inter illos, ratione cuius poterit exigere fidelitatem vel justitiam, non vero imponere necessitatem temperantiae propriam vel alterius similis virtutis, quam tamen potest superior ponere per potestatem jurisdictionis. Ad argumentum ergo respondeo negando consequentiam, quia necessitas quam sibi homo potest imponere, solum est voti seu promissionis, nou legis, vel precepti determinantis materiam virtutis.

tionem, ut sine dispendio propriæ salutis praetermitti non possit.

2. *Ratione probatur assertio.* — Ratione probatur haec veritas, primo, quia hoc peccatum est contra precepta primæ tabulæ, quæ sunt gravissima; ergo ex suo genere est mortale peccatum. Antecedens est Div. Thom., Quodlib. 3, art. 12, ubi sentit hoc peccatum esse contra primum preceptum, quod est de latraria soli Deo exhibenda, quia votum continet cultum latriæ. Sed haec ratio solum probat esse contra illud primum preceptum, votum facere, vel offerre alteri, quam soli Deo; non tamen videtur probare pertinere ad illud preceptum solvere vota facta Deo. Respondei autem potest, in illa negatione includi, vel potius supponi affirmationem dandi Deo cultum latriæ debitum secundum rectam rationem: hic autem cultus, prout exhibetur in observatione voti, debitus est secundum rectam rationem, ut in precedenti libro capite primo, ostensum est; ergo. Alii vero potius existimant hoc peccatum esse contra secundum preceptum primæ tabulæ, quia qui non implet votum, re ipsa facit ut Dei nomen invanum assumptum fuerit; nam per votum nomen Dei assumitur, et votum vanum redditur, cum non impletur. Et ita docet Catechismus Romanus, tertia pars, in explicatione secundi precepti Decalogi; et Angelus, verbo *Interragationes*, circa secundum preceptum; Navarrus, capit. 12, in princ., qui citat Concilium Coloni. Et quod ad rem presentem spectat, fere in idem reddit, quia etiam secundum preceptum primæ tabulæ gravissimum est, et ideo peccatum contra juramentum promissorum ex suo genere est peccatum mortale; ergo multo magis frangere votum. Probatur consequentia, quia supra ostensum est, majorem esse ex suo genere obligationem voti, quam juramenti promissori. Quia gravius est infidelem esse ipsi Deo quam homini coram Deo, seu assistente Deo, et dante robur promissioni. Tertio possumus argumentari ex D. Thoma, 2. 2, quæst. 89, art. 8, quia infidelitas servi ad Dominum est magna irreverentia, argumento leg. 4, ff. de Constituta pecun., et quo gravior est persona cui fides frangitur, eo maius est delictum, ut ibi sentit Gloss., et sumitur ex leg. 1, § Merito, ff. Depositi; ergo respectu Dei est gravissima injuria, ac subinde grave peccatum; sed tale est peccatum non implendi votum; ergo.

3. *Quam grave sit peccatum votum violare.* — Quæri vero hic potest quam grave sit hoc pec-

catum, seu in quo gradu gravitatis existat. Sed haec dubitatio cum proportione expedienda est, sicut similis de perjurio supra tractata libro tertio superioris tractatus, capite tertio; ibi enim ostendimus, peccatum hoc in eodem ordine gravitatis esse cum perjurio, esse vero medium inter perjurium contra assertorium, et contra promissorum juramentum, ita ut sit minus grave quam primum, et gravius quam secundum. Hinc ergo concludimus, perfidiam contra votum esse minus grave peccatum, quam sint peccata contra virtutes theologicas, et quam omnia peccata contra religionem, quae sunt graviora perjurio; esse vero gravius omnibus peccatis religioni oppositis, et perjurio inferioribus. Quae omnia ex ibi dictis satis constant. De comparatione autem cum peccatis contra alias virtutes morales inferiores religione, nihil magis certum dici potest, quam quae ibi de perjurio dicta sunt; et ideo nihil hic videtur de illa comparatione addendum.

4. *Non servare votum erit veniale, si sit ex surreptione.* — Secundo, principaliter certum est, hoc peccatum non servandi votum posse esse veniale ex surreptione seu indeliberatione. Patet, tum quia hic modus extenuandi culpam etiam in gravissimis peccatis infidelitatis, desperationis, et odii Dei, locum habet, et in peccato perjurii, ut supra visum est. Tum etiam quia propter indeliberationem potest interdum omnis culpa etiam venialis excusari, ut manifestum est, si ex obligatione naturali votum non impleatur, vel si ex motu primo id contingat; ergo pari ratione poterit impediri culpa mortalitatis, et relinquendi venialis; quia potest esse aliqualis negligencia, vel libertas ita imperfecta, quae ad culpam levem, non tamen ad gravem sufficiat. Quando autem contingat transgressionem voti esse levem culpam ex hoc capite, non habet hic specialem considerationem, sed juxta generalia principia de peccatis et actibus humanis intelligendum est. Præcipue vero sumi potest ex dictis in libro primo de deliberatione necessaria ad substantiam voti; illa enim indeliberatio, quae in principio impediret voti valorem, in ejus transgressione impediret etiam mortalem culpam; quia pro regula posuimus, illam deliberationem esse necessariam ad votum, quae ad peccandum mortaliter necessaria est; ergo e contrario, quae ad votum non esset sufficiens, multo minus erit ad peccandum mortaliter contra ipsum votum. Hic vero oculabatur difficultas, an possit contra votum

peccari venialiter per surreptionem. Sed hoc sufficienter attigimus l. 2, c. 3.

5. *Peccatum contra votum potest esse veniale ex levitate materiae.* — *Violatio materiae levis in voto non est gravis injuria.* — Dico tertio: transgressio voti potest esse peccatum veniale ex levitate materiae, etiamsi cum sufficienti deliberatione fiat. Hæc est communior sententia, quam imprimis tenent omnes, qui de juramento promissorio id sentiunt, ut Archidiaconus, Anton., Sylvest., Angel., Grafis, et Anton. de Butrio, quos retuli præcedenti tractatu, lib. 3, cap. 16. Tenet etiam Soto, lib. 7 de Justitia, quæst. 2, art. 1; Navar., c. 12, n. 40, et communiter recentiores Theologici et Summista. Probatur, quia hæc est generalis regula, ut peccatum mortale ex genere fiat veniale ex levitate materiae, quae non habet exceptionem formalem (ut sic dicam), sed tantum materialem, ut statim declarabo. Et ratio illius est, quia in moralibus parum quasi nihil reputatur, et ideo non censetur gravem Dei injuriam continere, nec contrarie opponi charitati ejus; ergo etiam in voto habet locum hæc regula, quia omissione fidelitatis in re parvi momenti non est gravis injuria. Declaratur præterea, quia hic nulla ratio talis exceptionis locum habet; nam in perjurio contra juramentum assertorium censetur habere illa regula exceptionem, quia ex testimonio enjuscumque mendacii levissimi interficit Deo gravissimum nocumentum, quantum est ex parte jurantis; et ideo dixi similem exceptionem non esse formalem, quia illa materia non est levius, sed gravissima, eo modo quo sub juramentum cadit; et ideo etiam illud perjurium est de materia gravi, formaliter loquendo, licet materialiter mendacium illud secundum se, et respectu hominis, leve sit. Et idem cum proportione invenitur in blasphemia, et ubicumque cessaverit illa regula; nam semper invenitur aliqua specialis ratio gravitatis in materia, quae alias appetit levius. In voto autem nulla talis ratio reperitur, quia per transgressionem ejus nihil attribuitur Deo repugnans dignitati ejus, nec aliquod nocumentum quasi intrinsecum ei interficit, etiam ex affectu operantis, sed solum negatur ei quoddam debitum extrinsecum, quod pertinet ad extrinsecam injuriam, quae recipit magis et minus usque ad diminutionem venialis culpæ. Denique ita in aliis irreverentis contra Deum et res sacras videre licet; nam in oratione debita ex præcepto datur gravis et levius transgressio, et in debitibus decimarum, oblationis,

num, et similius; ergo et votorum; nulla Cajetanus, 2. 2, q. 89, art. 7, dicens procedere, quando materia voti non impleta partialis est; non vero ubi votum in tota materia sua non observatur; nam tunc censet semper esse peccatum mortale, quantumvis materia minima esse videatur. Quam sententiam secutus est aliquando Navarrus, postea vero illam retractavit. Illi vero adhæret Corduba, in Sum., q. 188, punct. 2, ubi licet contrariam dicat esse probabilem, hanc dicit esse securiorem et communiorum, sed nullum auctorem pro illa refert, et pauci pro ea invenientur in quæstione de voto, quidquid sit de juramento promissorio, de quo suo loco dictum est. Caudendum item est exemplum quod ibi adducit de religioso proprietario in re parvi momenti, ut in quarta parte argenti, quem dicit peccare mortaliter; hoc enim est contra omnes, et contra ipsummet Cordubam, quia respectu voti paupertatis illa non est materia totalis, sed partialis, et tamen ipse fatetur cum Cajetano, quod transgressio voti in materia levi partiali non est peccatum mortale; relictum ergo omnino est simile exemplum.

8. *Proponitur fundamentum Cajet.* — Fundamentum ergo Cajetani est, quia si materia est totalis, non potest esse levis (et ideo dicendum materialiter dissentire etiam in hac materia, quia semper requirit materiam gravem ad peccatum mortale, sed in modo judicandi de materia gravi aut levi discrepat). Probat ergo assumptum, quia magnum et parvum respective dicuntur, et ideo ubi totalis materia gravis est, minima pars ejus poterit dici levius respectu totius materiae, quae gravis est. At vero ubi materia totalis est, non habet materiam respectu enjus sit levis, et ideo semper est gravis. Quod si objicias, quia hinc sequitur furtum unius argenti esse de materia gravi, et consequenter esse peccatum mortale: sequela patet, quia materia illa est totalis; ergo gravis: respondet negando sequelam, et constituendo differentiam inter votum et præceptum, ac materiam eorum; nam materia præcepti est generalis, et valde ampla, et respectu illius est materia partialis illa, quae est materia tantum unius vel alterius actus, et ita materia talis furti esse potest levis, quia est partialis respectu materiæ totius præcepti. Votum autem est particularis lex, quae respicit interdum rem in se parvam tanquam materiam totalem: et ideo non potest illa respectu voti dici levis materia, quia nullam habet graviorem vel totalem ad quam comparetur. Quoties ergo materia voti totalis est, perfecta

7. Hanc nihilominus assertionem limitat

est et gravis, constituitque actum perfectum voti; et consequenter obligat sub præcepto perfecto, et sub mortali.

9. *Diluitur fundamentum Cajetani.* — Hoc autem fundamentum Cajetani nititur in voluntaria explicazione illius habitudinis parvæ et magnæ, seu levis et gravis materiae, quæ sine dubio falsa est. Primo, quia non oportet ut dicantur comparative inter se in ordine ad materiam actu promissam vel præceptam, sed in ordine ad alteram materiam, quæ præcipi vel promitti possit. Ut præceptum Prælati vel confessoris recitandi semel Orationem Dominicam levis materia est, non respectu majoris materiae præceptæ, nulla enim est; ergo respectu gravioris quæ præcipi posset, si necessitas vel causa subbesseret. Unde sumitur argumentum, quia alias præceptum confessoris vel Prælati de tali actu obligaret sub mortali, quod dici non potest. Sequela patet, quia illa materia est totalis respectu talis præcepti, et in hoc æquiparatur voto. Simile argumentum sumi potest ex promissione humana, vel supponendo obligare ex justitia, et sub mortali ex genere suo, vel saltem loquendo de promissione includente contractum mutuum obligantem ex justitia: sequitur enim quod, si fiat mutua conventio et promissio de re levissima, ut dandi panem, si actum levem feceris, esse peccatum mortale non implere, quod nullus admittet; nam furari rem similem non est mortale; ergo non solvere illam, etiamsi sit debita ex quocumque pacto, non est mortale. Sequela autem patet, quia respectu talis pacti illa est materia gravis, quia est totalis. Signum ergo est materiam gravem vel levem non dici respectu alterius materiae actu comprehensæ sub eadem promissione, vel pacto, sed respectu alterius materiae, quæ promitti posset aut voveri. Et hæc argumenta evertunt plane differentiam a Cajetano positam inter votum et præceptum, ut consideranti facile patet.

10. *Gravitas materiae in voto unde desumenda.* — Secundo (quoniam materia est universalis) addendum est gravitatem vel levitatem materiae non solum non considerari semper per respectum ad materiam majorem vel totalem, etiam possibilem, sed sèpe considerari secundum alios respectus. Nam Lucæ 21, de vidua paupere mittente minuta duo in gazo-phylacium, dixit Christus plus ceteris misisse, quod non potest intelligi secundum comparationem ad materiam totalem, vel minorem in quantitate sua, sed per respectum ad perso-

nam. Et ita furtum unius et ejusdem pecuniae potest esse de materia levi respectu divitis, et de gravi respectu pauperis, sive sit totalis, sive partialis. Non est ergo inde sumenda gravitas vel levitas materiae, sed ex aliis respectibus, et maxime per comparationem, vel ad personam operantem, vel ad eam circa quam actio versatur. Sicut idem pondus est magnum respectu pueri, et leve respectu viri, et idem verbum est levis injuria respectu unius personæ, et gravis respectu alterius. Igitur ad minimum non est adæquata illa ratio explicandi parvam materiam, a Cajetano explicatam, et consequenter etiamsi materia voti sit totalis, poterit secundum alios respectus morales levis censeri. Aliunde vero ille modus explicandi lubricus est et periculis expositus. Nam posset inferri, respectu voti perpetui recitandi quotidie officium canonicum, esse levem materiam, uno vel alio die totum officium omittere; quia respectu totius collectionis materiae sub voto illo comprehensæ videtur minima pars officium unius diei, ac subinde levius materia: et sic de aliis.

11. Non ergo secundum illam habitudinem totius et partis, sed secundum comparationem ad rectam rationem, judicium de levi vel gravi materia ferendum est. Et sic semel dicere Orationem Dominicam, etiamsi sit tota materia alicujus voti, levis est non solum respectu gravioris, quæ promitti posset, sed etiam quia in se spectata levem Dei honorem vel cultum continet, et consequenter ejus omissione levem etiam injuriam Deo infert. Illa ergo circumstantia totalis vel partialis materiae nihil mutat ad judicium rationis in ordine ad divinam irreverentiam, et ideo materia illa quæ non sufficit ad peccatum mortale, quando est pars materiae voti, non sufficiet, licet sit tota materia, et e converso. Assumptum patet, quia illa habitudo partis vel totius quasi materialis est, parumque refert ad moralem mutationem, ut inductione etiam ostendi potest, tum in præceptis generalibus non furandi, non nocendi proximo, de quibus id Cajetanus fatetur; tum in præceptis particularibus, ut confessoris, Prælati, etc; tum in particularibus oblationibus contractuum. Eadem autem ratio est in præsenti, quia præceptum reddendi vota obligat ad reddendum votum integre; unde parum refert, quod omittatur in toto vel in parte, si id, in quo omittatur, æquale est in se, quia æque violatur præceptum de voto servando. Item quia præceptum reddendi Deo vota est quasi præceptum reddendi debita, sub quo præcepto

non tantum debitum unius voti, vel alterius, quod solum excludit actum levem, licet bonum, sic conceditur major, et negatur minor; quia licet omissio sit totalis, si sit de re levi, est imperfecta transgressio voti; nam, licet sit quoddam totum, est parvum et imperfectum. Sicut etiam votum ipsum de tali materia, leve et parvi momenti, ac subinde in eo sensu, seu negative, imperfectum dici potest. Non ergo satis est ad perfectum actum, id est gravem, quod sit omissio alienus totius, nisi illudmet totum grave sit secundum ordinem ad prudens judicium rationis.

12. *Objectio.* — *Solutio.* — Sed objici potest ex Cajetano, quia peccatum mortale ex genere non fit veniale, nisi propter imperfectionem actus; sed integra transgressio voti est actus perfectus, quantumvis materia in se minima sit; ergo est peccatum mortale, quia est actus perfectus contra grave præceptum servandi votum. Minor probatur, quia perfectione actus non sumitur ex quantitate materiae secundum se, sed ex hoc quod sit omissio totius sub præceptum cadentis. Respondeo, vel assumptum esse falsum, vel in eo peti principium. Interrogo enim quid intelligat per actum perfectum vel imperfectum; non enim potest loqui de perfectione vel imperfectione in modo libere operandi, sic enim falsa eset major; nam actus perfecte humanus et liber potest esse veniale peccatum, etiam in præcepto obligante ex genere suo sub mortali. Oportet ergo intelligi de perfectione et imperfectione actus ex parte materiae, quæ perfectio vel imperfectio in actu peccaminoso, per comparationem ad actum virtutis, quem excludit, sumenda est. Actus autem voti potest dici perfectus, quia est simpliciter actus virtutis, ad quam nihil illi deest; et hoc non satis est ut actus censeatur materia gravis obligationis præcepti, sed oportet ut illamet perfectio et bonitas gravis sit in ordine ad honorem vel amorem Dei.

13. Eo vel maxime quod talis actus in materia voti æque bonus est, quando est materia partialis, et quando est totalis; ut si quis vovit recitare per annum Orationem Dominicam ter quotidie, alter vero tantum vovit hodie illam dicere, oratio illa ab utroque facta hodie æque bona est per se loquendo; ergo voluntaria omissione utriusque actus erit etiam æque mala, et consequenter æqualiter erit actus perfectus vel imperfectus in ratione peccati. Loquendo ergo de imperfectione cum eadem proportione, idem dicendum est de totali vel partiali transgressione voti. Igitur si major propositio intelligatur de imperfectione actus, quæ in hoc consistit, ut sit partialis transgressio, sic facile negatur; nam in ea petitur principium: si vero intelligatur de imperfectione actus, quæ in hoc consistit,

tate sumatur; secus si in levi, quod semper ex arbitrio prudenti pendet, ut dixi.

CAPUT V.

QUANDO SIT MORTALE PECCATUM TRANSGRESSIO
VOTI, QUAM PER PLURES ACTUS LEVES EX PARTE
MATERIE FIERI CONTINGIT.

1. Difficultas quæstionis. -- Hæc quæstio
oritur ex resolutione capitinis præcedentis, ha-
betque locum tam in opinione Cajetani quam
in nostra. Contingit enim fieri votum dandi
quotidie per mensem vel annum parvam ele-
mosynam, vel orationem brevem recitandi.
De quo voto certum est transgressionem ejus
in uno die solo, esse tantum veniale peccatum,
sive quia illa materia simpliciter est levis, sive
etiam quia est partialis secundum Cajetanum.
Unde fit idem dicendum esse de omnibus et
singulis diebus divisim sumptis. Difficultas
ergo oritur an, procedendo ita per singulos
dies anni, multiplicentur tantum venialia pec-
cata, et nunquam peccetur mortaliter; vel si
interdum peccetur mortaliter, quando id con-
tingat, et quæ sit ratio illius peccati? Suppo-
nimus enim, quod, licet multa peccata venia-
lia simul sumpta non possint efficere unum
mortale, ex 1. 2, quæst. 88, art. 4, quia non
sunt partes unius, nec componunt unum, sed
tantum unam collectionem, vel multitudi-
nem, nihilominus aliquando possunt præce-
dentia peccata venialia, ratione materiæ, ita
conjungi cum posteriori peccato, ut faciant
illud esse mortale, quod alias per se ac solita-
rie sumptum esset veniale, ut in parvis furtis
frequentatis certum est apud omnes. Punctum
ergo difficultatis est, an hic modus peccandi
mortaliter in transgressionibus similium voto-
rum contingat.

2. Quando per transgressiones voti singulorum dierum obligatio ita extinguitur, ut nulla in posterum maneat. — Circa quod supponitur ulterius juxta dicta in praecedenti libro, ex transgressione voti in tempore debito, interdum relinqu obligationem ad votum impletendum in tempore futuro; aliquando vero non relinqu, sed extingui obligationem per lapsum temporis. Quando ergo tale est votum de quo tractamus, ut licet pro aliquibus diebus non impleatur, semper duret obligatio impleendi id quod fuit omissum, indubitatum est tandem peccari mortaliter violando votum in tota materia, vel in gravi parte ejus. Quia licet frangi videatur per parvas transgressiones multipli-

catas, necesse est tandem pervenire ad diem et horam, in qua similis transgressio sit peccatum mortale. Quamvis enim fiat post actum de simili materia levi, non versatur circa illam, ut levis est, sed ut complet materiam gravem. Ut, verbi gratia, si quis promisit dare quotidie argentum in eleemosynam, ea intentione ut dies intelligatur praefixus ut terminus, non ut præcipua ratio obligationis, quamvis uno vel alio die id omittat, tenetur sequentibus diebus supplere, et ideo semper posterior omissio gravior est; et post paucos dies erit mortale id omittere, quia non solum omittitur eleemosyna illius diei, sed omnium præcedentium, quæ eodem die simul dandæ essent, et ita jam illa omissio habet materiam gravem. Idemque est de voto simili recitandi quotidie brevem orationem, si eadem intentione fiat, nam est eadem ratio, ut dicemus. Et in hac parte non videtur esse dissensio inter auctores, ut videbimus. Superest ergo dubium, quando per transgressiones voti singulorum dierum obligatio ita extinguitur, ut jam nulla sit ad faciendum quod prætermisso est; et in hoc sunt variæ opiniones.

3. *Prima sententia.* — Prima dicit nunquam peccari mortaliter in talis voti transgressione, sed posse omnino violari per solam multiplicationem transgressionum venialium. Pro hac sententia referri possunt Soto, Aragon. et Vasquez: nam formaliter videntur in hoc convenire, quod in praedicto casu transgressio voti hodierna (quae ex obligatione praesentis diei tantum est venialis) non augetur propter similes transgressiones praecedentes, nisi quando durat obligatio reparandi et quasi restituendi hodie, quod prateritis diebus omissum est; et consequenter, quando haec obligatio non durat, sed extinguitur, omnes transgressiones diurnas esse veniales tantum, licet per earum multiplicationem obligatio voti exauriatur et violetur. Ratio hujus opinionis esse potest, quia si onus diei praecedentis non adjungitur hodierno, non est unde augeatur materia praesentis diei; ergo permanet levis, sicut de se erat, et eadem est ratio de singulis et omnibus.

4. Differunt autem dicti auctores in applicatione hujus doctrinæ: nam Soto sentit hanc posteriorem partem non habere locum in voto reali, sed tantum in personali. Unde lib. 7 de Just., q. 2, art. 1, et Aragon., 2. 2, q. 88, art. 3, distinguunt inter vota realia et personalia. Et de reali voto dicunt, si sit, verbi gratia, votum de facienda quotidie parva eleemo-

syna, licet in principio aliquæ transgressiones leves praecedant, cum pervenitur ad statum in quo gravis quantitas completur, tunc omissionem illam, per quam completur illa quantitas, esse peccatum mortale, et a fortiori omnes sequentes, et statum in illo peccato semper durare, donec votum impleatur, sicut est vulgare in furto; idem enim esse de voto censent dicti auctores. Et in hoc concordat Medin. 1. 2, quæstion. 88, art. 4, qui in hoc fundat hanc partem, quod per illas transgressiones fit grave nocumentum proximo, et ideo tunc peccatur mortaliter, quando incipit nocumentum esse grave. Et illa ratione etiam utitur Aragon. Sed ad culpam contra votum non recte consideratur proximi nocumentum; tum quia in transgressione voti realis non fit injuria proximo, quia respectu illius non nascitur obligatio, etiamsi materia voti illi utilis sit; ergo non proprie fit illi nocumentum, sed solum non redundant in eum utilitas, qui effectus est ibi quasi materialis; ergo non peccatur contra proximum, sed tantum contra Deum. Et consequenter nocumentum proximi nihil hic refert, sed respectu fidelitatis Deo debitæ ostendendum est quomodo ibi augeatur materia gravis respectu ultimi actus (ut sic dicam). Ratio ergo unica esse debet, quam Soto tetigit, dicens: *Quia quod hodie non tribuis, cras teneris*; hinc enim aperte fit, ut perveniat ad materiam gravem; unde in hoc sensu haec pars non pertinet ad præsentem dubitationem, sed ad suppositionem, quam secundo loco fecimus, et diximus esse extra controversiam. De personali autem voto, ut de parva recitatione quotidie facienda, dicunt dicti auctores, etiamsi quotidie omittatur oratio promissa, nunquam peccari mortaliter; quorum fundamentum esse debet, quia in his votis nunquam est obligatio recitandi hodie, quod heri omissum est, et ita materia singulorum dierum semper manet tantum venialis.

5. *Refellitur distinctio de voto reali et personali* — Hanc vero distinctionem improbat X. 1. 2. d. 146 cap. 2. in fine, et non

differatur solutio, non vero ut extinguatur, ita etiam potest votum recitandi et quodlibet personale eadem intentione fieri, et tunc siue votum reale obligat ad dandam hodie eleemosynam heri prætermissam, ita etiam votum personale obligabit ad recitandum et supplendum quod fuit prætermissum. Ergo nullum est discriumen inter talia vota, cum proportione de illis loquendo. Nam si fiant priori modo, etiam in realibus semper materia cuiuscumque diei est levis; si vero fiant posteriori modo, etiam materia voti personalis paulatim aggravatur ex parvis transgressionibus, et ita perveniet necessario ad gravem transgressionem. Quod autem illi duo modi vovendi in utroque voto locum habeant, patet, quia hoc pendet ex libera intentione voventis, ut supra dictum est.

6. Dicit forte aliquis, esto hoc ita sit, nihilominus regulariter observari, ut vota realia non ita determinentur ad præscriptam diem sicut personalia, nec eleemosyna prescribatur ut onus proprium talis diei, sicut jejunium. Et ratio esse videtur, quia eleemosyna principaliter intenditur propter subveniendum necessitatibus proximi, quæ durat, transacto die designato; jejunium vero et similia opera personalia solent frequenter fieri in peculiarem sanctificationem talis diei, in reverentiam alij cujus Sancti, vel divini beneficii. Sed hoc, esto ita sit, ad factum pertinet, non ad jus, et est accidentarium ex usu, vel intentione operantium, non ex natura talium votorum. In utroque ergo genere votorum formalis doctrina eadem est, nimirum, si fiant ut onus singulorum dierum, non augeri præsentem transgressionem per præcedentes, et consequenter si singulæ transgressiones diurnæ per se spectatae leves sint, posse per solas transgressiones veniales multiplicatas totum votum violari, sive reale, sive personale: si vero neutrum fiat ut onus diei proprium, in utroque augeri præsentem transgressionem ex præcedentibus, et sic non consummari violationem ejus sine peccato mortali, per se loquendo, et seclusa inadvertentia.

5. Refellitur distinctio de voto reali et personali — Hanc vero distinctionem improbat Vasquez, 1. 2, d. 446, cap. 2, in fine, et non sine magno fundamento, quia tam votum reale quam personale fieri potest pro tali die in specialem devotionem et cultum ejus. Ut potest quis vovere singulis sabbatis jejunare, et eleemosynam facere intuitu colendi Deum illo die, et tunc sicut votum personale illo die non impletum non obligat pro die sequenti, ita nec votum reale. Et e converso sicut potest votum reale fieri pro singulis diebus, ut non